

Siyasi Alanda Yapılan İnkılaplar

Saltanatın Kaldırılması

Nedenleri

- Saltanatın milli egemenliğe aykırı olması
- Padişah ve Osmanlı Hükümeti'nin, Milli Mücadele'nin aleyhindeki çalışmaları
- Ülke içindeki iki başlılığa son vermek
- Lozan görüşmelerine Osmanlı Hükümetinin davet edilmesi

Not: Hızlandıran gelişmedir.

Sonuçları

- Yönetimde iki başlılık sona erdi.
- Milli egemenlik için önemli adım atıldı.
- Cumhuriyet'in ilanı için önemli bir adım atıldı.
- Laiklik yolunda önemli bir adım atıldı.

Not: Laikliğin ilk adımıdır.

- Osmanlı devleti resmen sona erdi.

Saltanatın kaldırılmasıyla Padişah Vahdettin ülkeyi terk etti. TBMM tarafından **Abdülmecit Efendi devlet işlerine karışmamak üzere halife seçildi.**

Dikkat: Saltanat kaldırılınca Osmanlı hanedanı ülkeyi terk etmedi. Halifelik kaldırılınca terk edecektir. Saltanatın kaldırılması 1.TBMM'nin yaptığı tek inkılaptır.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Cumhuriyetçilik
- Laiklik
- İnkılapçılık

Ankara'nın Başkent Olması

Bağımsızlığımızı kazandığımız, Kurtuluş Savaşı'nın yönetildiği şehir olan Ankara, cumhuriyetin ilanından kısa bir süre önce 13 Ekim 1923 tarihinde başkent ilan edilmiştir.

Nedenleri

- TBMM'nin burada açılmış olması ve Kurtuluş Savaşı'nın bu şehirden yönetilmesi

Tarihi neden

- Türkiye'nin orta yerinde bulunması ve askeri, siyasi yönden güvenilir bir konumda bulunması

Siyasi, askeri ve coğrafi neden

- Ülkenin her tarafına hizmet götürecek uygun bir konumda olması

İstanbul'un olmamasının nedeni?

- Kurtuluş Savaşı'nın Ankara'dan yönetilmesi ve TBMM'nin burada kurulması
- Lozan'a göre boğazlar üzerinde tam olarak hâkimiyet kuramamamız nedeniyle İstanbul'un güvenli olmamasıdır.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Cumhuriyetçilik

Cumhuriyetin İlan Edilmesi

Nedenleri

- Milli egemenliğin gerçekleştirilmek istenmesi
- Devlet başkanının belli olmaması
- Devletin rejiminin belli olmaması
- Fethi Okyar hükümetinin istifasından sonra hükümetin bir türlü kurulamaması

Not: Son madde Cumhuriyetin ilanını hızlandıran gelişmedir.

Sonuçları

- Devletin adı ve rejimi belli oldu.
- Devlet başkanlığı sorunu çözüldü.
- Milli egemenlik ve demokrasi anlayışı güçlendi.
- Meclis hükümeti sisteminden kabine hükümeti sistemine geçildi.

Cumhuriyetin ilanından sonra

- İlk Cumhurbaşkanı > Mustafa Kemal
- İlk Başbakan > İsmet Paşa
- İlk Meclis Başkanı > Fethi Okyar olmuştur.

Dikkat: Fethi Okyar ilk TBMM'nin başkanı değildir. Cumhuriyetin ilk TBMM başkanıdır.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Cumhuriyetçilik
- Halkçılık
- İnkılapçılık

Saltanatın kaldırılması

1 Kasım 1922

Ankara'nın başkent olması

13 Ekim 1923

Cumhuriyetin ilan edilmesi

29 Ekim 1923

Halifeliğin kaldırılması

3 Mart 1924

Şer'iye ve Evkâf Vekâleti'nin kaldırılması

3 Mart 1924

Erkân-ı Harbiye Vekâleti'nin kaldırılması

3 Mart 1924

Siyasi Alanda Yapılan İnkılaplar

Halifeliğin Kaldırılması

Nedenleri

- Halifenin devlet işlerine karışması
- Halifenin devlet başkanı gibi hareket ederek, yabancı elçileri kabul etmesi
- Eski rejime dönmek isteyenlerin Halifeyi kullanması
- Halifenin yenilikler önünde engel olması

Sonuçları

- Laiklik için en önemli adım atıldı.
- Milli egemenlik için önemli adım atıldı.
- İnkılapların önü açıldı ve hızlandı
- Osmanlı ailesi yurt dışına çıkarıldı.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Laiklik
- Cumhuriyetçilik
- İnkılapçılık

3 Mart 1924'te yapılan diğer siyasi yenilikler

- **Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarıldı.**
- **Şerriye ve Evkaf Vekâleti kaldırıldı.**
- **Erkan-ı Harbiye Vekâleti kaldırıldı.**

Önemli Not: Saltanat kaldırıldığında halifeliğin kaldırılmamasının nedeni henüz uygun ortamın ve halkın bu duruma hazır olmamasıydı.

Dikkat: Halifeliğin kaldırılması ile Osmanlı ailesinin yurt dışına çıkartılmasının gerekçesi; Osmanlı ailesine mensup olan kişilerin ileride saltanat ve halifelik iddiasında bulunmalarını engellemektir.

Şerriye ve Evkâf Vekaleti'nin Kaldırılması

Şerriye ve Evkaf Vekaleti kaldırılarak;

- Din işlerini yürütmek üzere Diyanet İşleri Başkanlığı,
- Vakıf işleri Vakıflar Genel Müdürlüğü kuruldu.

Şerriye ve Evkâf Vekâleti'nin kaldırılması ile;

- Din işleri siyasetin dışına çıkarılarak **laik** devlet anlayışı güçlendi.
- Çağdaş devlet olma yolunda önemli bir adım atıldı.

Erkan-ı Harbiye Vekaleti'nin Kaldırılması

- TBMM'nin içinde ordu kökenli birilerinin olması milli egemenliğe aykırıydı.
- Ordunun siyasetten ve siyasi işlerden uzaklaştırılması için Erkân-ı Harbiye Vekâleti kaldırılarak meclisin dışında Genelkurmay Başkanlığı kuruldu.
- Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması ile ordu siyasi işlerin dışına taşınmış ve ordu siyasetten ayrılmış oldu.
- Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması **cumhuriyetçilik** ilkesi ile ilgilidir.

1924 Anayasası

TBMM Millî Mücadele'yi yönetebilmek ve ihtiyaç duyduğu yetkileri belirleyebilmek için 1921 yılında, Teşkilat-ı Esasiye adında, bir anayasa hazırlamıştı. Savaş şartlarına cevap verecek şekilde, kısa ve öz olarak hazırlanan bu anayasada, temel hak ve özgürlüklerle ilgili kurallar yer almamıştı.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1921 Anayasası'nda değişiklik yapılmış; devletin yönetim şeklinin cumhuriyet, resmî dilinin Türkçe, dininin İslam olduğuna dair maddeler anayasaya eklenmişti.

TBMM, devletin temel kurumlarını ve yetkilerini belirlemek, vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini koruma altına almak için 20 Nisan 1924'te yeni bir anayasa hazırladı.

1924 Anayasa'nın Bazı Özellikleri

- Bu anayasadan 1928 yılında "Devletin dini İslam'dır." maddesi çıkartıldı. Böylece anayasa laikleşmiş oldu.
- 1934'te yılında kadınlara da seçme-seçilme hakkını veren madde anayasaya eklendi. Böylece siyasi alanda kadın-erkek eşitliği sağlandı.
- 1937 yılında Atatürk ilkeleri bu anayasaya girdi.
- 1924 Anayasası'nın çıkarılması **cumhuriyetçilik** ilkesi ile ilgilidir.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Saltanatın kaldırılması

1 Kasım 1922

Ankara'nın başkent olması

13 Ekim 1923

Cumhuriyetin ilan edilmesi

29 Ekim 1923

Halifeliğin kaldırılması

3 Mart 1924

Şerriye ve Evkâf Vekâleti'nin kaldırılması

3 Mart 1924

Erkân-ı Harbiye Vekâleti'nin kaldırılması

3 Mart 1924